

1-1-1977

การผ่าตัดแก้ไข Filtering bleb ที่มีขนาดใหญ่ผิดปกติ

ประจักษ์ ประจักษ์เวช

แพทย์ชัยกตร์ โอฬารกุล

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/clmjournal>

Part of the [Medicine and Health Sciences Commons](#)

Recommended Citation

ประจักษ์เวช, ประจักษ์ and โอฬารกุล, แพทย์ชัยกตร์ (1977) "การผ่าตัดแก้ไข Filtering bleb ที่มีขนาดใหญ่ผิดปกติ,"

Chulalongkorn Medical Journal: Vol. 21: Iss. 1, Article 6.

DOI: 10.58837/CHULA.CMJ.21.1.5

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/clmjournal/vol21/iss1/6>

This Case Report is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn Medical Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การผ่าตัดแก้ไข Filtering bleb ที่มีขนาดใหญ่ผิดปกติ

ประจักษ์ ประจักษ์เวช
แพทย์พัชร์ โอพารกุล*

Filtering bleb เป็นผลจากการผ่าตัด (Filtering operation) ในการรักษาโรคต้อหินชนิดธรรมดาเรื้อรัง (Chronic simple glaucoma) ให้เป็นทางระบายน้ำ (Aqueous humor) จากช่องหน้าของนัยน์ตาออกมาสู่ภายนอกได้เยื่อตา เพื่อทำให้ความดันภายในนัยน์ตาอยู่ในระดับปกติ ถ้า Filtering bleb มีขนาดใหญ่จะเกิดการระบายน้ำมากขึ้น ก็ทำให้นัยน์ตานั้นมีกว่าปกติ ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ดี เกิดอาการตามัวขึ้น แต่ในทางตรงข้ามถ้ามีขนาดเล็กหรือไม่เกิดเลย การระบายน้ำออกน้อยกว่าที่ควรก็ทำให้ความดันภายในนัยน์ตาเพิ่มขึ้นกว่าปกติ การผ่าตัดรักษาโรคต้อหินชนิดธรรมดาเรื้อรังก็ไม่ได้ผล

ขนาดของ Filtering bleb ที่โตและมีเนื้อเยื่ออกเพิ่มขึ้น เป็นภาวะที่พบน้อย แต่ทำให้ผู้ป่วยมีอาการน้ำตาไหล ระคายเคือง คล้ายมีผงอยู่ในนัยน์ตา เกิดอาการตามัวเป็นครั้งคราว อาการต่างๆ ขึ้นอยู่กับขนาดและการลุกลามของ Filtering bleb เข้าไปในกระจกตาว่ามากน้อยเพียงใด

การผ่าตัดแก้ไข Filtering bleb ที่มีขนาดใหญ่ผิดปกติได้มีรายงานไว้ในวารสารต่าง ๆ^{1,2}

แต่ไม่มีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้ป่วยในรายงานนี้ ซึ่งนับว่าเป็นรายงานแรกในประเทศไทย

รายงานผู้ป่วย

ผู้ป่วยหญิงไทยอายุ 64 ปี 6 ปีก่อนได้รับการผ่าตัด (Filtering operation) เพื่อรักษาโรคต้อหินชนิดธรรมดาเรื้อรังของนัยน์ตาข้างซ้าย 1 ปีก่อนมาโรงพยาบาลผู้ป่วยเริ่มมีอาการน้ำตาไหล มีความรู้สึกเหมือนผงอยู่ในนัยน์ตา อาการตามัวเกิดเป็นบางครั้ง จากการตรวจนัยน์ตาพบว่าความชัดในการมองเห็นนัยน์ตาข้างขวา 20/40 ข้างซ้าย 20/70 ความดันภายในนัยน์ตาข้างขวา 18.5 มม.ปรอท ข้างซ้าย 15.6 มม.ปรอท (ใช้น้ำหนัก 7.5 กรัม Schiotz) ขนาด Filtering bleb ที่นัยน์ตาข้างซ้ายมีขนาดใหญ่ขึ้นและงอกลุกลามเข้าไปประมาณ 1 ใน 3 ส่วนของกระจกตา (รูปที่ 1 และ 2) เมื่อตรวจด้วย Slit lamp biomicroscopy พบว่าทางติดต่อระหว่าง Filtering bleb กับช่องหน้าของนัยน์ตานั้นมีลักษณะและสีผิดจาก Filtering bleb ส่วนล่าง ซึ่งเป็นการยืนยันว่าส่วนมากของ Filtering bleb เกิดจากการงอกของเนื้อเยื่อไม่ใช่เกิดจากการพอง

*แผนกจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวเป็นถุงน้ำของ Filtering bleb เดิม epithelium ของเนื้อเยื่อที่งอกกลูกลามติดต่อกับเนื้อเยื่อ epithelium ของกระจกตาตำแหน่งนี้เป็นสาเหตุทำให้จักษุแพทย์ส่วนมากให้การวินิจฉัยผิดพลาดว่า Filtering bleb ได้กลูกลามแทรกเข้าไปในชั้นลึกของกระจกตา (Corneal stroma) ผู้ป่วยได้รับการรักษาโดยวิธีต่าง ๆ แต่ไม่ได้ผล

การผ่าตัดทำโดยลอก Filtering bleb ออกจากกระจกตาค้นคลึงกับการลอกต้อเนื้อจนถึงบริเวณ 12 นาฬิกาของ limbus ซึ่งเป็นตำแหน่งที่เป็นทางติดต่อกับช่องหน้าของนัยน์ตา เมื่อตัดเนื้อเยื่อส่วนเกินออกแล้วได้ทำ Fluorescein stain บริเวณที่ลอกออกก็ไม่พบว่ามีทางติดต่อกับช่องหน้าของนัยน์ตา (รูปที่ 3) ผลบนกระจกตาค้นหายเป็นปกติภายใน 3-4 วัน หลังผ่าตัดไม่พบแผลเป็นและกระจกตามีความใสตามปกติ แสดงว่าเนื้อเยื่อกลูกลามเข้าไปในกระจกตาลึกถึงชั้น Bowman's membrane เท่านั้น ผู้ป่วยกลับมาให้จักษุแพทย์ตรวจสม่ำเสมอเป็นระยะเวลา 1 ปี 6 เดือน ปรากฏว่าภาวะดังกล่าวไม่มีการกลับเป็นอีก ความชัดในการมองเห็นของนัยน์ตาเท่ากันทั้งสองข้างคือ 20/40 ความดันภายในตาปกติ

วิจารณ์

Filtering bleb ที่มีขนาดใหญ่ผิดปกติมักได้รับการรักษาจากจักษุแพทย์โดยวิธีประคับประคองได้แก่ใช้ยาหยอด จี้ด้วย trichloroacetic

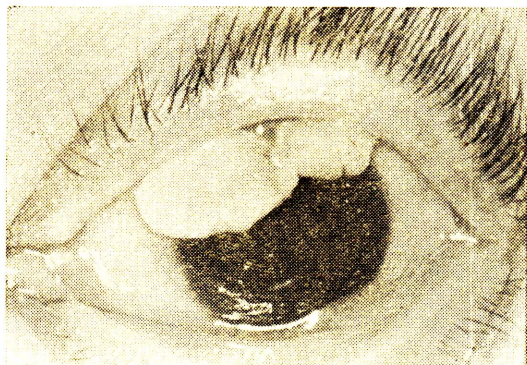
acid หรือ cryodiatheirmy และติดตามดูผลการรักษาซึ่งอธิบายได้ด้วยเหตุผลดังนี้

1. ความผิดปกติดังกล่าว ไม่เป็นสาเหตุโดยตรงที่จะทำให้ให้นัยน์ตาบอด นอกจากอาการระคายเคืองต่าง ๆ ซึ่งระงับได้ด้วยการใช้ยาหยอดเป็นครั้งคราว

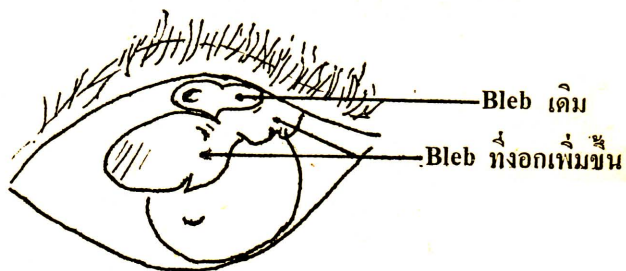
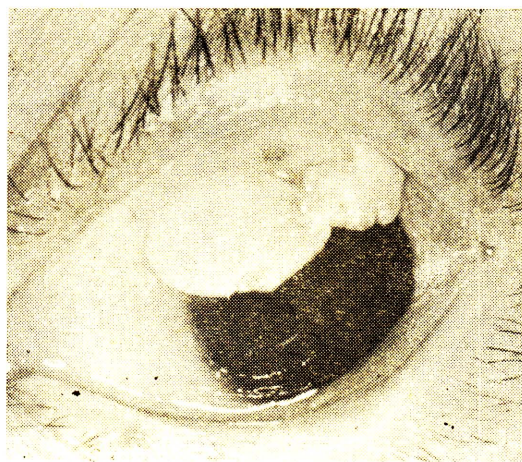
2. เนื่องจากไม่ทราบพยาธิสภาพของ Filtering bleb ที่แน่ชัด ทำให้การรักษาโดยวิธีผ่าตัดไม่ได้รับการสนใจเท่าที่ควร นอกจากนั้นจากการรายงานผลของพยาธิสภาพโดย Teng³ และ Verhoeff⁴ ทำให้จักษุแพทย์ส่วนมากเข้าใจผิดว่ามีทางติดต่อกับช่องระหว่างช่องว่างใน Filtering bleb กับช่องหน้าของนัยน์ตาทุกราย ซึ่งถ้าเป็นจริงก็ไม่ควรรักษาโดยการผ่าตัดเพราะจะเกิด fistula ขึ้น

3. จักษุแพทย์เข้าใจผิดว่าการกลูกลามของเนื้อเยื่อเข้ามาในกระจกตาค้นจะแทรกลึกเข้าไปถึงชั้นใน (Corneal stroma) ซึ่งถ้ามีพยาธิสภาพดังกล่าวการผ่าตัดจะทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ได้แก่ fistula ระหว่าง Filtering bleb กับช่องหน้าของนัยน์ตา ectatic cornea descemetocoele กระจกตาทะลุและเกิด staphyloma ขึ้น

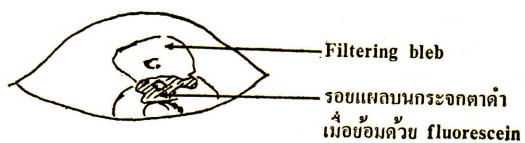
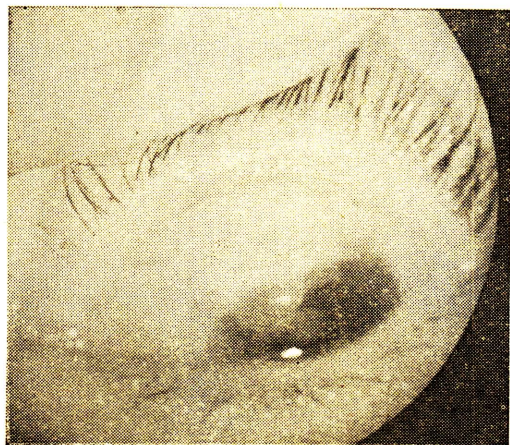
จากผลการผ่าตัดในผู้ป่วยรายนี้ทำให้น่าเชื่อว่าส่วนมากของ Filtering bleb ที่มีขนาดใหญ่ผิดปกติเป็นเนื้อเยื่อที่งอกขึ้นมาสามารถตัดออกโดยไม่มีความจำเป็นในการทำ Filtering operation เดิม

รูปที่ 1 แสดง Filtering bleb จกกลงมาบังประมาณ 1/3 ของกระจกตาดำ ขณะลืมตาปกติ

รูปที่ 2 แสดง Filtering bleb เดิมแยกจากส่วนที่งอกเพิ่มขึ้น

รูปที่ 3 แสดงรอยแผลบนกระจกตา หลังผ่าตัดวันที่ 2

ไม่ทำให้น้ำจากช่องหน้าของนัยน์ตาไหลออกมากนักทำให้นัยน์ตานิ่มเกินไป การลุกลามไปยังกระจกตาดำก็เป็นเพียงส่วนชั้นบนซึ่งสามารถลอกออกและทำให้กระจกตาดำใสเหมือนเดิมได้

สรุป

รายงานผลการรักษา Filtering bleb ที่มีขนาดใหญ่ผิดปกติโดยการผ่าตัดเป็นรายงานที่ทำให้เกิดความมั่นใจว่าการรักษาโดยการผ่าตัดได้ผลดีกว่าการรักษาโดยวิธีอื่น ๆ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการงอกลุกลามเข้าไปในกระจกตาดำนั้น

เป็นเนื้อเยื่อซึ่งงอกผิดปกติ ไม่ใช่เกิดจากการพองตัวเป็นถุงน้ำของ Filtering bleb เดิม และการลุกลามอยู่เพียงชั้น Bowman's membrane ของกระจกตาดำเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

1. Christensen RE, Rundle HL : Repair of filtering blebs following cataract surgery. Arch Ophthal 84:8, 70
2. Fitzgerald JR, McCarthy JL : Surgery of filtering bleb. Arch Ophthal 68:453-67, 62
3. Teng CC, Chi HN, Katzin HM : Histology and mechanism of filtering operation. Am J Ophthal 47:16, 59
4. Verhoeff FH : Histology finding after successful sclerostomy. Arch Ophthal 44:129, 51